

Л.І. Білоус
кандидат філологічних наук,
ВСП «Одеський Фаховий коледж комп'ютерних технологій ОДЕКУ»
ORCID: 0009-0007-0043-7172

СТРАТЕГІЇ ВИХОВАННЯ ПОКОЛІННЯ МИТТЄВОГО ЗАДОВОЛЕННЯ КЛАСНИМИ КЕРІВНИКАМИ КОЛЕДЖІВ

У статті висвітлено основні стратегії виховання покоління миттєвого задоволення класними керівниками коледжів під час дистанційного навчання, особливості інтеграції студентів у нове середовище, їхній інтелектуальний прогрес та удосконалення навичок самостійного розв'язання поточних проблем.

Ключові слова: студент, класний керівник, інтеграція, дезінтеграція, «покоління миттєвого задоволення», мозок, когнітивізм, імпліцитні та експліцитні спогади.

L.I. Bilous
Odesa Professional college of computer technology

STRATEGIES EDUCATION OF GENERATION OF IMMEDIATE GRATIFICATION BY COLLEGE CLASS HEADS

The article reflects the main strategies for educating the generation of instant gratification by college class heads during distance learning, the features of integrating teenagers into a new environment, their intellectual progress and improving the skills of independently solving current problems.

Key words: student, class heads, integration, disintegration, Generation of Immediate Gratification, brain, cognitivism, implicit and explicit memories.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Виховання сучасних студентів в умовах швидкого темпу розвитку технологій може стати справжнім випробуванням для класного керівника у коледжі будь-якого спрямування. Головне доцільно використовувати потенціал і можливості сучасного покоління, вміти зрозуміти їхні потреби та можливості. Така okazія припадає класним керівникам і кураторам, які протягом чотирьох років в коледжі мають бути найбільш наближеними до студентів своєї групи.

Коли діти досягають віку вступу в коледж, необхідно їм допомогти в соціалізації у новому середовищі, спілкуючись та цікавлячись внутрішніми потребами дитини. Наприклад, відсутність друзів, контакту з одногрупниками у зв'язку з дистанційним навчанням іноді віддаляє студента від самого коледжу. Тому класним керівникам варто створювати ситуації, щоб була необхідність зідзвонюватися між собою, більше спілкуватися, а не лише переписуватися, при можливості зустрічатися. «Група є одним з найбільш вирішальних мікросоціальних факторів формування особистості, а також одним з найбільш дієвих засобів виховання. Тут відбувається трудове, ідейне і моральне виховання, формуються колективістські риси особистості студента. Також великий вплив справляє група на

формування етичної культури, почуття відповідальності за доручену справу, причетності до діяльності і традицій вузівського колективу. Те, як складатимуться відносини першокурсника з групою, значною мірою впливатиме на швидкість та ефективність його адаптації у вузі. Особиста участь у керівництві діяльністю колективів своїх груп стає для студентів школою цивільного й політичного виховання, розвиває організаторські здібності, психологічно готує їх до оволодіння майбутньою професією» [1; С 83]. Неабияк важко досягти це в умовах дистанційного навчання та зі студентами, які звикли до віртуального спілкування, навчання і розв'язання проблем гаджетами.

Для досягнення контакту класного керівника зі студентами в умовах цифрової ери необхідний індивідуальний підхід, професійний досвід та психологічні навички. Тільки комбінація усіх навичок вихователя сприятиме взаєморозумінню між класним керівником і студентами та успіху в навчанні останніх. Вступаючи в новий колектив, ще вчорашні, учні мають особливі потреби при інтеграції в «нову сім'ю» коледжу, адже сьогоднішні реалії – це дистанційне навчання, а отже електроні технології стали невід'ємними компонентами освіти. А це такі умови, які більш віддаляють ніж наближують обидві сторони навчального процесу. Особливо гостро необхідно пам'ятати, що маємо справу з новим поколінням, з так званою «генерацією миттєвого задоволення». Тож і підходи класних керівників мають відповідати сучасним вимогам, що сприятимуть взаємозв'язку класний керівник →← студент нового покоління, що звик миттєво задовольнити свої потреби.

Аналіз досліджень і публікацій. Стратегіями виховання так званого «покоління миттєвого задоволення» (Generation of immediate gratification) більшою мірою представлено у публікаціях американських та європейських дослідників. Американські психологи Дарлін Світленд у співавторстві з Роном Столбергом присвятили багато років вивченню питання як виховати розумну, впевнену та незалежну людину. Автори наголошують, що сучасні діти очікують більшого за менші зусилля. Заохочені та стимульовані швидким темпом розвитку технологій, ми виховуємо групу дітей, яких звикають не думати [4]. Надзвичайно актуальні підходи та методики для гармонійного виховання дітей знаходимо у наукових розвідках доктора медичних наук, психіатра, професора, лауреата численних нагород, директора навчального центру Mindsight Institute Деніеля Сігеля [3; С. 23]. Не менш важливі методики виховування й інтегрування сучасного покоління у доросле життя розробив у своїх студіях відомий стенфордський психолог Вальтер Мішель, який акцентував на необхідність Відтермінування дитячих примх[5]. Автор разом з японським психологом і академіком теорії когнітивно-афективної системи особистості Ючі Сьода в багаторічних експериментах виявили у яких студентів краще розвинена соціальна відповідальність та вищі академічні результати.

Формулювання мети статті. На сьогодні в Україні досвід вище згаданих дослідників ще не перейнятою повною мірою, тому вважаємо за потрібне перейняти досвід та стратегії американських і європейських дослідників, які багато років проводили спостереження над вихованням, так званого, покоління миттєвого задоволення, аби гармонійно виховувати успішних, самодостатніх та впевнених в собі студентів коледжів.

Виклад основного матеріалу. Що необхідно враховувати при інтеграції студентів коледжів в новий колектив установи? З досвіду розуміємо, що необхідно

взяти до уваги усі наявні фактори: фізичні, інтелектуальні, психологічні, емоційні, статеві, етнічні, соціальні тощо. У зворотному випадку виникають труднощі. Адже легко помітити, що коли наші діти не інтегровані, їх переповнюють заплутані та хаотичні емоції. Вони не можуть спокійно та ефективно реагувати на ситуацію, з якою зіткнулися. Істерики, агресія, плач та більшість інших важких переживань для батьків – і життя – є результатом відсутності інтеграції, яка також відома як дезінтеграція [3; С. 23]. Щоб уникнути цього, або допомогти студентам легше адаптуватися на думку Данієля Сіґеля необхідно враховувати чинники розвитку мозку дитини. Як відомо, ліва півкуля мозку допомагає нам логічно мислити та систематизувати думки в речення, а права сторона – відчувати емоції та читати невербальні сигнали. Одна частина мозку присвячена пам'яті, інша – прийняттю моральних і етичних рішень. Тобто, в залежності від того яка частина мозку розвиненіша у студента, такі рішення він й приймає: раціональні чи ірраціональні, рефлексивні чи реактивні. Ключ до гармонійного розвитку полягає в тому, щоб допомогти цим частинам добре працювати разом і інтегрувати їх, щоб функціонували разом як одне ціле. Класні керівники повинні допомогти дітям стати більш інтегрованими, щоб вони могли скоординовано використовувати свій мозок. Адже з практики знаємо, що часто студент не вміє демонструвати свої знання, або підготувати належно домашнє завдання через схвильованість та надмірну емоціональність. Переривчасті фрази, незавершені речення й думки, хаотичність висловлювань пов'язано зі звичкою швидко знаходити відповіді в Google, Yahoo, Bing, Baidu тощо. Відтак відбувається порушення когнітивної функції – нездатність до аналізу, синтезу, узагальнення.

Відомий американський лікар-нейропсихіатр, професор клінічної психіатрії Школи медицини Девіда Геффена Каліфорнійського університету Деніел Сіґел у книзі про стратегії розвитку дитини наголошує, що мозку людини надає форму саме досвід (повсякденний). І завдання вихователів – використовувати повсякденний досвід, щоб допомогти мозку дитини ставати все більш інтегрованим. На думку дослідника не тільки генетика визначає розумові здібності дитини. Висновки з різних областей психології розвитку свідчать про те, що все, що відбувається навколо нас – музика, яку ми чуємо люди, які нас люблять книги, які ми читаємо тип уроків, які ми отримуємо емоції, які ми переживаємо, глибоко впливає на розвиток нашого мозку. Ми лише можемо додати, ще до переліку українських студентів – війну, яка неабияк впливає на їхнє почуття, а отже і на роботу їхнього мозку. Тому наші діти потребують терапії. І найкраща терапія – це спілкування. Студент має виговорити свої почуття. Розказувати свої негативні історії, адже це дає сили рухатися далі та долати моменти, коли ми відчуваємо, що втрачаємо контроль [3; С. 56]. Тому важливим виховним моментом є, щоб, класний керівник зміг послухати страшні болючі переживання студента. Часто ці історії не мають реальної підстави для образ, але тоді, коли вихователь допомагає дітям визначити причини їхнього страху болі, він допомагає їм зменшити їх. Якщо дистанційно не виходить, тоді варто попросити батьків це зробити.

Батьки, які говорять зі своїми дітьми про їхні почуття, мають дітей, які розвивають емоційний інтелект, можуть краще розуміти власні почуття та почуття інших людей [3; С. 25]. Тому робота класного керівника має бути спрямована не тільки на взаємодію зі студентами, а ще на тісну співпрацю з їхніми батьками.

Вчасно повідомляти їм про психологічний стан дитини, її успіхи та невдачі. Адже підтримка батьків є визначальною для студентів. Після кількох годин роботи перед екраном, особливо, коли щось не працює (поганий звук, слабкий інтернет, камера розпливається, відсутність пам'яті на пристрої чи потрібної програми), або непорозуміння з викладачем з технічних питань негативні емоції дуже погано впливають на розвиток мозку дитини. І в таких моментах розмова з батьками неабияк сприятиме позитивному розвитку мозку дитини. Головне батькам не перестаратися.

Дуже часто класні керівники є свідками того, як під поняттям підтримувати дитину батьки розуміють миттєве задоволення усіх її потреб. Дарлін Світленд, Рон Столберг називають сучасних дітей «поколінням миттєвого задоволення» і закликають вихователів допомагати дітям думати, а батькам спробувати розібратися, чому ця генерація зіштовхується з таким величезним недоліком, вступаючи в доросле життя. Автори застерігають батьків уникнути найпоширеніших у вихованні пасток: [4; С.18]

- пастка миттєвої допомоги;
- пастка нетерплячості;
- пастка тиску – батьки підштовхують дітей вперед занадто поспішно;
- пастка забезпечення – батьки ні в чому не відмовляють дітям;
- пастка провини – батьки реагують імпульсивно, адже відчують себе винним або незахищеним.

Слід враховувати, що навчання в коледжі це ще процес трансформації з підлітків у дорослих людей. Під дорослістю розуміємо самостійність. Але з відомих причин, навчальний заклад представляє зону, де батьки легко потрапляють в названу психологами пастку допомоги, замість того щоб дозволити дитині вирішувати ситуацію самостійно. Тобто, коли батьки негайно роблять речі доступними для своїх дітей, вони позбавляються можливості навчитися задовольняти свої потреби самостійно. Адже часто батьки доходять до крайнощів, виконуючи усі завдання в класрумі, тестові завдання у всеосвіті та навіть відповідають в чатах замість студента. При чому свято вірять, що цим рятують своїх дітей від відрахування із закладу, від болісних перескладань, зайвого стресу тощо. Насправді батьки остаточно позбавляють дитину навчальної мотивації. Оскільки студентам більше не потрібно чекати, обдумати можливі рішення поставлених перед ними завдань, вони одним натисканням на кнопку мобільного телефону можуть отримати рішення на місці. Психологи називають таку поведінку – пасткою для батьків, яка виникає у зв'язку з тим, що батьки не витримують пригнічений або стурбований стан дитини. І намагаються зробити все від них залежне, щоб запобігти ситуаціям, які можуть стати негативним досвідом для їхніх дітей. Проте, навіть якщо батьки розв'язують проблеми з меншою кількістю сліз, суперечливих дискусій і, можливо, з кращим результатом, але це позбавляє їхніх дітей необхідної практики. Дослідники наполягають на тому, щоб вихователі дозволили дітям самостійно знаходити рішення для розв'язання проблем [4; С.59]. Для цього Дарлін Світленд, Рон Столберг пропонують зробити очікування правилом, а не винятком, своєчасно привчити робити справи самостійно без сторонньої допомоги, дозволити своїм дітям боротися, щоб знайти ключ до проблем, нехай ризикують, дозволити дітям відчути природні наслідки своїх дій у виборі.

Вальтер Мішель провівши експеримент, в якому він дав дітям вибір: з'їсти один зефір, покладений перед ними відразу, або два зефіри, якби вони змогли почекати приблизно 15 хвилин, порівнявши дітей, які могли чекати, з дітьми, які не могли зволікати з'їсти зефір. Для вченого це стало унікальним показником міри відтермінованого задоволення. Вже в своїй іншій праці [5] Вольтер простежив за прогресом цих дітей після 18 і 20 років і виявив, що ті діти, які змогли відтермінувати задоволення, досягли кращих успіхів у навчанні й в житті. Подібні дослідження виявили кращу соціальну відповідальність і значно вищі академічні результати тих дітей, що витерпіли. Студент, який здатний відкласти задоволення, також може спланувати ретельно виважений підхід, а не бути змушеним діяти необдуманно за найпершим бажанням. Звичайно це виховується з дитинства, але й до 20 років ще можна прищепити терпимість і відкладання потреб.

За визначенням психологів Деніеля Сігеля та Т. Брайсон мозок людини не вважається повністю розвиненим до 20 років. А отже першокурсники, які на момент вступу в коледж – підлітки, (14-16 років) тому мають мозок, який ще у процесі інтеграції. Швидкість дозрівання мозку значною мірою залежить від генів, які ми успадковуємо, але ступінь інтеграції може бути саме тим, на що ми можемо впливати в нашому повсякденному вихованні [3; С.27]. Тому класному керівникові варто і зосередитися на цей ступінь. Наприклад з практики знаємо, що дуже часто студенти вступають в коледж, щоб уникнути шкільних предметів і хотіли б займатися лише профільними. Відсутність життєвого досвіду студентів першого курсу пояснює такі переконання, адже вони ще вчора відвідували школу, де ймовірно відбулося, скоріш непорозуміння з вчителем. І лише послідовне пояснення та практика може переконати їх про важливість базових предметів у життєдіяльності кожної людини. Тому необхідно студентам розкрити деталі принципу роботи півкуль головного мозку. Оскільки ліва півкуля це логіка, література, лінгвістика, розвинена мова, а права півкуля – невербальна, посилає та приймає сигнали, які дозволяють нам спілкуватися, наприклад, міміка, контакт очі, тон голосу, поза та жести. Отже, студент логікою може зрозуміти причину негативного сприймання якогось шкільного предмета. Складання когнітивної картини в голові студента допоможе йому пізнати себе краще для вдосконалення своїх навичок і сприйняття важких для нього реалій життя.

У зв'язку з тим, що дистанційне навчання більше сприяє розвитку правій півкулі, тобто невербальній, сучасні студенти все менше розвивають ці навички. Такі навички перетворюються, на жаль, на системний процес у навчанні. Отже, мета класного керівника полягає в тому, щоб допомогти студентам навчитися скоординовано використовувати обидві сторони, інтегрувати обидві півкулі, щоб студенти вдосконалювалися і самостійно могли контролювати імпульси за допомогою логіки. Відтак індивідуальний підхід роботи з кожним студентом допоможе з'ясувати причини ігнорування студентами деяких предметів. Частіше це відбувається внаслідок імпліцитних спогадів, отриманих на основі неусвідомлюваного минулого досвіду. Щоб не допустити екстремальний варіант посттравматичного стресового синдрому (SSPP), коли імпліцитна пам'ять, тобто деякі тривожні переживання кодує мозок людини, а звук або зображення запускає цю пам'ять, навіть не усвідомлюючи, що це лише згадка [4; С.105]. Щоб викоренити наслідки минулого негативного досвіду необхідно об'єднати імпліцитні та

експліцитні спогади, навчити студента обговорити важкий досвід, звільнитися від страху, надати логічного пояснення. Пояснюючи, звідки походять такі почуття, дитина починає розвивати певне усвідомлення, що дозволяє взяти під контроль те, що відбувається в мозку, щоб вони змогли спробувати переосмислити свої переживання та почуття. Використання подібного нарративу, тобто трансформацію від імпліцитних до експліцитних спогадів – справжня сила інтеграції пам'яті, що приносить перспективу, розуміння і навіть зцілення студентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, запропоновані в статті стратегії для роботи класного керівника при інтеграції студентів у коледжі мають розвивати розумові навички останніх. Щоб досягнути мети необхідно допомогти вихованцям інтегрувати свою ліву півкулю з правою, верхнього відділу мозку з нижнім, імпліцитні спогади з їхніми експліцитними спогадами також потрібно допомогти їм зрозуміти, наскільки вони пов'язані з сім'єю, друзями, однокласниками та іншими людьми в їхній спільноті. Чітко застерегти батьків не попадати в пастки, а дітям прищепити терпимість, адже очікування має стати для них правилом, а не винятком, навчити покоління миттєвого задоволення відтермінувати свої потреби для самовдосконалення та інтелектуального розвитку.

Розуміючи основи раціонального мислення, класний керівник може допомогти студентам розвинути здатність аналізувати свій розум, що дозволить логічно усвідомити імпліцитні спогади та насолоджуватися глибшими та значущими стосунками. Адже міжособистісна інтеграція означає шанування та плекання наших відмінностей, одночасно розвиваючи зв'язки з іншими одногрупниками. Відношення до одногрупників мають бути партнерськими, навчатися в одній команді, підтримувати допомогти один одному. Студенти повинні навчитися збалансовувати власні емоції, свій внутрішній світ, одночасно розуміючи емоційне життя оточуючих. Уважність є основою соціального та емоційного інтелекту, вона дозволяє дітям зрозуміти, що вони є частиною більшого світу стосунків, де почуття важливі. А стратегії викладені в дослідженні мають допомогти класним керівникам коледжів досягнути того, що є невичерпним завданням не тільки сьогодні, а й у майбутньому: виховати впевненого в собі незалежного та вдумливого студента, покоління миттєвого задоволення.

Список використаних джерел

1. Коваль В.Ю. Особливості міжособистісних відносин у студентському колективі / В.Ю. Коваль // Збірник наукових праць. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту / відп. ред. Єрмаков С.С. - Харків: Вид-во ХДАДМ, 2009. - Вип. 1. - С. 82-85.
2. Shoda Y., Walter M., Philip K. "Predicting Adolescent Cognitive and Self-Regulatory Competencies from Preschool Delay of Gratification: Identifying Diagnostic Conditions", *Developmental Psychology*, nr. 6 (1990): 978-986.
3. Siegel D. Creierul copilului tău: 12 strategii revoluționare de dezvoltare unitară a creierului copilului tău / dr. Daniel J. Siegel, dr. Tina Payne Bryson. - Bucuresti: For You, 2017.
4. Sweetland D. Să-i învățăm pe copii să gândească. Cum să crești un copil încrezător, independent și chibzuit în epoca gratificării imediate/ Darlene Sweetland și Ron Stolberg; trad. Din engleză de Camelia Munteanu. - București: Editura Trei, 2018, 288 pag.
5. Walter M. Attention in Delay of Gratification", *Journal of Personality and Social Psychology* 16, nr 2 (1970): 329-337.